

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dnia 19. 12. 2008r.

RKT – 61 – 31/07/AD

DECYZJA Nr RKT - 91 /2008

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939),
- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Astabe.com Sp. z o.o., ul. Schroegera 28, 01 – 822 Warszawa:

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszające zbiorowe interesy konsumentów praktyki** stosowane przez Astabe.com Sp. z o.o. **polegające na :**

1. Zastrzeżeniu, wbrew art. 8 ustawy z dnia 27 lipca 2002r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 141, poz. 1176 ze zm.) i art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2000r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271 ze zm.), że „(...)Produkty zakupione podczas trwania promocji nie podlegają wymianie ani zwrotowi”, co jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
2. Zastrzeżeniu w postanowieniu: „*Towary wadliwe bądź uszkodzone fabrycznie są wymieniane na nowe, pod warunkiem zgłoszenia uszkodzenia w terminie 5 dni roboczych od daty otrzymania przesyłki pod adresem (...)*” sprzecznego z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2002r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 141, poz. 1176 ze zm.) terminu, w jakim konsumenci tracą uprawnienia wynikające z art. 8 tej ustawy, co jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
3. Stosowaniu w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.), którego treść jest następująca: „(...) *W przypadku braku porozumienia rozstrzygnięcie sporu zostanie oddane sądowi właściwemu dla siedziby firmy Astabe.com Sp. z o.o. (...)*”, co jest niezgodne z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

i stwierdza się zaniechanie ich stosowania z dniem 01. 11. 2007r.

II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na Astabe.com Sp. z o.o., ul. Schroegera 28, 01 – 822 Warszawa, karę pieniężną w wysokości 2400 zł (słownie: dwóch tysięcy czterystu złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

III. Na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów obciąża się Astabe.com Sp. z o.o., ul. Schroegera 28, 01 – 822 Warszawa, kosztami opisanego na wstępie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązuje się tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kosztów postępowania w kwocie 106,45 zł (słownie: stu sześciu złotych czterdziestu pięciu groszy).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej także Prezesem Urzędu) przeprowadzono postępowanie wyjaśniające (sygn. akt RKT-61-26/06/AD) w sprawie działalności Astabe.com Sp. z o.o. (zwanej dalej także przedsiębiorcą lub spółką), w toku którego powzięto podejrzenie, że może ona stosować praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów wskazane w sentencji tej decyzji. W związku z powyższym, Postanowieniem nr 1 z dnia 31. 07. 2007r. (dowód: karta nr 1) wszczęto z urzędu niniejsze postępowanie. W poczet dowodów zaliczono korespondencję pomiędzy Urzędem, a przedsiębiorcą w toku postępowania wyjaśniającego (dowód: karty nr 6 – 7, 12 - 13), dokumenty rejestrowe (dowód: karty nr 10 – 11), wzór umowy (dowód: karta nr 14), przykładowe faktury VAT dotyczące umów zawartych z konsumentami (dowód: karty nr 15 – 17) oraz potwierdzenia elektroniczne (dowód: karty nr 19 – 21). Po otrzymaniu zawiadomienia o zakończeniu zbierania materiału dowodowego spółka nie skorzystała z prawa do zapoznania się z aktami sprawy.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Astabe.com Sp. z o.o. działa na podstawie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (dowód: karty nr 62 – 66). W toku niniejszego postępowania ustalono, że w ramach prowadzonej działalności gospodarczej Spółka zawierała z konsumentami umowy sprzedaży na odległość.

Okoliczność zawierania umów tego rodzaju Spółka udokumentowała przekazując faktury VAT wystawione konsumentom (dowód: karty nr 15 – 17) oraz potwierdzenia elektroniczne (dowód: karty nr 19 - 21).

Przy zawieraniu umów Spółka stosowała Regulamin (dowód: karty nr 11 – 14, 33), który:

- w pkt. 3 zawierał regulację o treści: „(...)Produkty zakupione podczas trwania promocji nie podlegają wymianie ani zwrotowi”,

- w pkt. 11 stanowił, że: „Towary wadliwe bądź uszkodzone fabrycznie są wymieniane na nowe, pod warunkiem zgłoszenia uszkodzenia w terminie 5 dni roboczych od daty otrzymania przesyłki pod adresem (...)”,

- w pkt. 15 zawierał regulację o brzmieniu: „(...) *W przypadku braku porozumienia rozstrzygnięcie sporu zostanie oddane sądowi właściwemu dla siedziby firmy Astabe.com Sp. z o.o. (...).*”.

W piśmie z dnia 26. 11. 2007r. (dowód: karty nr 48 – 49) Spółka oświadczyła, że wszystkie zakwestionowane regulacje zostały zmienione. W załączeniu do niniejszego pisma przesłano Regulamin (dowód: karty nr 50 - 54), który:

- w pkt. 3 zawierał regulację o treści: „(...) *Produkty zakupione podczas trwania promocji podlegają wymianie ani zwrotowi na zasadach ogólnych, przy uwzględnieniu stanu zapasów*”,

- w pkt. 11 stanowił, że: „*Towary wadliwe bądź uszkodzone fabrycznie są wymieniane na nowe, pod warunkiem zgłoszenia uszkodzenia w terminie określonym właściwymi przepisami na adres (...)*”,

- w pkt. 15 zawierał regulację o brzmieniu: „(...) *W przypadku braku porozumienia rozstrzygnięcie sporu zostanie oddane sądowi właściwemu zgodnie z właściwymi przepisami regulującymi postępowanie procesowe*”.

Spółka zeznała, że nigdy nie była stroną jakiegokolwiek postępowania spornego, którego przedmiotem byłoby naruszenie praw konsumenta, dlatego też sporne zapisy miały charakter jedynie formalny i nigdy nie były faktycznie wykorzystywane.

W piśmie z dnia 18. 12. 2007r. (dowód: karty nr 60 – 61) Spółka oświadczyła, że Regulamin zmieniono w październiku 2007r., natomiast wprowadzono go w nowym brzmieniu wraz z początkiem listopada 2007r.

Pismem z dnia 27. 08. 2008r. (dowód: karta nr 87) Spółka oświadczyła, że planuje zakończenie prowadzenia działalności polegającej na zawieraniu umów sprzedaży przez internet z dniem 30. 09. 2008r. W związku z tym wniosła ona o umorzenie przedmiotowego postępowania.

Pismem z dnia 01. 10. 2008r. (dowód: karta nr 90) Urząd Skarbowy poinformował, że Spółka uzyskała w 2007r. przychód w wysokości 408 531,53 zł (słownie: czterystu ośmiu tysięcy pięciuset trzydziestu jeden złotych), co zostało udokumentowane zeznaniem CIT-8 (dowód: karty nr 92 – 93).

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Ad I

Stosownie do art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Na mocy art. 24 ust. 2 tej ustawy za praktyki tego rodzaju uznaje się podejmowanie działań, które są bezprawne, a więc sprzeczne ze szczególnymi regulacjami prawnymi oraz działań polegających na stosowaniu w obrocie konsumenckim postanowień wzorców umowy, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (zwanego dalej także rejestrem).

Aby można było stwierdzić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów muszą kumulatywnie zostać spełnione następujące przesłanki:

- oceniane zachowanie musi być podejmowane przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- rozważana praktyka musi być bezprawna,
- praktyka taka musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów, w związku z czym dochodzi do naruszenia interesu publicznego.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 4 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez przedsiębiorcę rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Z art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej wynika, że przedsiębiorcą jest osoba prawna, która we własnym imieniu wykonuje działalność gospodarczą. W rozważanym przypadku podmiot będący stroną postępowania bez wątplenia posiada status przedsiębiorcy, gdyż jest to spółka prawa handlowego prowadząca działalność gospodarczą. Zachowania niniejszego podmiotu podlegają zatem kontroli dokonywanej na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Bezprawność działań

Kolejną przesłanką, jaka musi zostać spełniona, aby było możliwe stwierdzenie naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest bezprawność rozważanego zachowania.

Dodać należy, że zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ustawa ta reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, jeżeli praktyki te wywołują lub mogą wywoływać skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Dla stwierdzenia, że dana praktyka jest niezgodna z art. 24 ww. ustawy wystarczające jest więc wykazanie, że potencjalnie istniało zagrożenie naruszenia interesów konsumentów w skutek zastosowania badanego postanowienia w umowach z konsumentami w przypadku zaistnienia określonych okoliczności. W niniejszym przypadku przedsiębiorca zawarł kwestionowane postanowienia we wzorcu umowy, jakim jest Regulamin, a wskutek tego w umowach faktycznie zawartych z konsumentami, których stroną mogła stać się dowolna osoba.

1. Pierwsza z praktyk rozważanych w ramach niniejszego postępowania dotyczy posługiwania się w Regulaminie następującym postanowieniem: „(...)Produkty zakupione podczas trwania promocji nie podlegają wymianie ani zwrotowi”.

Na mocy niniejszej regulacji Spółka zastrzegła, że towar zakupiony na warunkach promocyjnych nie podlega ani wymianie, ani zwrotowi.

Należy zważyć, że stosownie do art. 8 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, jeśli towar konsumpcyjny jest niezgodny z umową, konsument może żądać doprowadzenia go do stanu zgodnego z umową także przez jego wymianę na nowy, a w przypadku, gdy żaden ze sposobów wymienionych w ustawie nie jest możliwy do zastosowania, konsument może od umowy odstąpić, co łączy się ze zwrotem towaru.

Jednocześnie, zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny konsument, który zawarł umowę na odległość, może od niej odstąpić bez podawania przyczyn, co pociąga za sobą konieczność zwrotu przedmiotu umowy. Ustawa nie przewiduje odmiennych regulacji w tym zakresie w odniesieniu do umów zawartych na warunkach promocyjnych. Wyłączenie przez Spółkę możliwości zwrotu towaru świadczy w tym przypadku o wyłączeniu prawa konsumentów do odstąpienia od umowy.

W tych okolicznościach należało uznać stosowaną przez Spółkę praktykę za niezgodną z przywołanymi przepisami art. 8 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego i art. 7 ust. 1 ustawy o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny,

co świadczy o ziszczeniu się wymienionej w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przesłanki mówiącej o bezprawności zachowania przedsiębiorcy.

Rozważaną praktyką Spółka godziła również w interesy konsumentów, gdyż wyłączyła ich prawo dochodzenia roszczeń w przypadku niezgodności towaru z umową oraz wyłączyła prawo do odstąpienia od umów zawartych na odległość, czym ich pozycja została osłabiona, a zakres uprawnień uszczuplony.

Zagadnienie naruszenia rozważaną praktyką zbiorowych interesów konsumentów zostanie poruszone w dalszej części tej decyzji, wspólnie w odniesieniu do wszystkich praktyk. W tym miejscu należy jednak stwierdzić, że także i ta przesłanka została spełniona, wobec czego należało orzec o naruszeniu art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kwestionowana regulacja została zastąpiona z dniem 01. 11. 2007r. postanowieniem o następującym brzmieniu: „(...)Produkty zakupione podczas trwania promocji podlegają wymianie ani zwrotowi na zasadach ogólnych, przy uwzględnieniu stanu zapasów”. Z powyższego wynika, że spółka zaprzestała stosowania postanowienia wyłączającego możliwość wymiany lub zwrotu produktów zakupionych na podstawie umów sprzedaży na odległość na warunkach promocyjnych, czym dostosowała swe zachowanie do obowiązujących wymogów prawnych w opisanym zakresie. W świetle tych okoliczności należało stwierdzić, że z dniem 01. 11. 2007r. doszło do zaniechania stosowania niezgodnej z prawem praktyki opisanej w pkt. I 1 tej decyzji.

2. Druga z praktyk rozważanych w toku niniejszego postępowania polega na zastrzeżeniu sprzecznego z art. 9 ust. 1 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego terminu, w jakim konsumenci tracą uprawnienia wynikające z art. 8 tej ustawy, czyli uprawnienie do wystąpienia z żądaniem doprowadzenia zakupionego towaru do stanu zgodnego z umową. Zastrzeżenie to zawarto w pkt. 11 Regulaminu, który stanowił, że: „Towary wadliwe bądź uszkodzone fabrycznie są wymieniane na nowe, pod warunkiem zgłoszenia uszkodzenia w terminie 5 dni roboczych od daty otrzymania przesyłki pod adresem (...)”.

Stosownie do art. 9 ust. 1 ww. ustawy kupujący traci uprawnienia wynikające z tej ustawy, jeżeli nie zawiadomi sprzedawcy o niezgodności towaru z umową przed upływem dwóch miesięcy od stwierdzenia tej niezgodności. Działanie przedsiębiorcy drastycznie skracające przewidziany ustawą termin do zgłoszenia zaistniałych nieprawidłowości nie tylko należało uznać za bezprawne, ale także za naruszające interesy konsumentów. Jak szczegółowo wskazano na str. 8 – 9 w wyniku tego doszło do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. Wobec spełnienia wszystkich przesłanek wymienionych w art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należało orzec o naruszeniu tego przepisu, jak i art. 24 ust. 1 niniejszej ustawy.

Niezgodna z prawem regulacja rozważana w tym punkcie decyzji była stosowana do końca października 2007r. Od listopada 2007r. Spółka stosowała zamiast zakwestionowanej regulacji, postanowienie o treści: „Towary wadliwe bądź uszkodzone fabrycznie są wymieniane na nowe, pod warunkiem zgłoszenia uszkodzenia w terminie określonym właściwymi przepisami na adres (...)”.

Wprowadzając do obrotu przedmiotową regulację Spółka zaprzestała stosowania praktyki polegającej na posługiwaniu się w obrocie konsumenckim regulacją niezgodną z art. 9 ust. 1 ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, co przesądziło o możliwości stwierdzenia zaniechania stosowania niezgodnej z prawem praktyki.

3. Ostatnia z praktyk rozważanych w ramach przedmiotowego postępowania polega na stosowaniu w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o następującym brzmieniu: „(...) *W przypadku braku porozumienia rozstrzygnięcie sporu zostanie oddane sądowi właściwemu dla siedziby firmy Astabe.com Sp. z o.o. (...).*”.

Niniejsze postanowienie jest tożsame z następującymi klauzulami wpisanymi do rejestru odpowiednio pod numerami 371, 922, 969 i 1007:

„*Wszelkie spory związane z usługami świadczonymi przez Allegro na podstawie niniejszego regulaminu będą rozstrzygane przez polskie sądy powszechne właściwe ze względu na siedzibę QXL Poland sp. z o.o.*”, które zostało uznane za niedozwolone na mocy wyroku SOKiK z dnia 29. 12. 2004r. (sygn. akt XVII AmC 22/04),

- „*Sądem właściwym do rozpatrywania wszystkich sporów wynikłych z umowy jest sąd siedziby Frontonu*”, które zostało uznane za niedozwolone na mocy wyroku SOKiK z dnia 17. 08. 2006r. (sygn. akt XVII AmC 100/05),

- „*W przypadku rozstrzygnięć sądowych – przez sąd właściwy dla siedziby Sprzedawcy*”, które zostało uznane za niedozwolone na mocy wyroku SOKiK z dnia 23. 10. 2006r. (sygn. akt XVII AmC 158/05),

- „*Spory wynikające z wykonania tej umowy rozstrzygać będzie Sąd właściwy dla siedziby spółki*”, które zostało uznane za niedozwolone na mocy wyroku SOKiK z dnia 23. 11. 2006r. (sygn. akt XVII AmC 156/05).

Posługiwanie się w obrocie konsumenckim klauzulami wpisanymi do rejestru jest zakazane prawem. Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na posługiwaniu się postanowieniem wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru, bez względu na to, czy wpis dotyczy tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu jest prowadzone postępowanie, czy też nie. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 02. 12. 2005r. (sygn. akt VI ACa 760/05) wskazał, że zgodnie z art. 23 a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t. j. Dz. U. z 2005r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.) praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest posługiwanie się postanowieniem wpisanym do rejestru w oderwaniu od zagadnienia, czy wpis do rejestru powstał w związku ze stosowaniem wzorca umowy przez ten podmiot, co do którego bada się stosowanie praktyki. Sąd Apelacyjny w Warszawie wskazał też, że naruszenie interesów konsumentów może nastąpić w wyniku działań podmiotów, które stosują klauzule abuzywne wpisane do rejestru, przy czym wpis do rejestru związany jest z działaniami innych kontrahentów konsumentów. Podobne twierdzenie Sąd Apelacyjny zawarł we wcześniejszym wyroku, tj. w orzeczeniu z dnia 29. 09. 2005r. (sygn. akt VI ACa 381/05), gdzie przywołując stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19. 12. 2003r. III CZP 95/03 (OSNC 2005/2/25), wskazał, że wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ Kpc, od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich. Zgodnie ze stanowiskiem SOKiK wyrażonym w wyroku z dnia 25. 05. 2005r. (sygn. akt XVII Ama 46/04), dla uznania, iż określona klauzula jest niedozwolonym postanowieniem umownym wpisanym do rejestru klauzul niedozwolonych wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zatem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame. Trafność wyżej opisanego stanowiska potwierdził również Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13. 07. 2006r. (sygn. akt III SZP 3/06). Pomimo, iż powyżej przywołane wyroki zapadły pod

rządami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2000r., to orzecznictwo to należy uznać za aktualne także w bieżącym stanie prawnym. Na gruncie obecnie obowiązującej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2007r. rozważna kwestia została uregulowana w analogiczny sposób, a zatem nie występują różnice, które nakazywałyby odejście od ustalonej linii orzecznictwa i w konsekwencji tego odmienną ocenę prawną badanego zagadnienia.

Przyjęcie zasady formalnej jawności niniejszego rejestru oznacza, że od chwili wpisania do niego określonego postanowienia zakazane jest stosowanie tożsamyh postanowień w obrocie konsumenckim i nikt nie może zasłaniać się nieznaną dokonywanych wpisów. Rejestr postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone jest prowadzony przez Prezesa Urzędu. Rejestr ten jest dostępny w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu. Na tej podstawie możliwe było przeprowadzenie porównania klauzuli kwestionowanej w toku niniejszego postępowania oraz klauzul już wpisanych do rejestru.

Klauzula sądowa oceniana w ramach przedmiotowego postępowania jest tożsama z wyżej przytoczonymi postanowieniami wpisanymi do rejestru, gdyż we wszystkich przywołanych regulacjach przyjęto analogiczne rozwiązania w kwestii oznaczenia właściwości miejscowej sądu, przed którym mają być rozstrzygane ewentualne spory powstałe na tle umów z konsumentami. Zarówno na mocy klauzuli stosowanej przez Spółkę będącą stroną niniejszego postępowania, jak i na mocy przytoczonych postanowień wpisanych do rejestru zastrzeżono, że ewentualne spory mają być rozstrzygane przez sądy wyznaczone wedle siedziby przedsiębiorcy, przy czym wyłączono właściwość sądów określonych według miejsca zamieszkania konsumenta albo miejsca wykonania umowy.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że właściwość miejscowa sądu, który jest kompetentny do rozstrzygania sporów cywilnych, została określona w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Zasadniczo, zgodnie z art. 27 ust. 1 Kpc powództwo wytacza się przed sądem właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedziby pozwanego. W rozważanej sprawie, stosownie do tego przepisu, gdyby z powództwem występowała przeciwko konsumentowi spółka, musiałaby to zrobić przed sądem oznaczonym wedle miejsca zamieszkania konsumenta. Stosownie do art. 34 Kpc w sprawach o ustalenie istnienia umowy, jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, jak też o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy można wytoczyć przed sądem wyznaczonym według miejsca wykonania umowy. Kwestionowaną regulację umowną należy uznać za klauzulę abuzywną ze względu na to, że ogranicza tak przedsiębiorcy, jak i konsumentowi możliwość wyboru sądu, który zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego trzeba uznać za właściwy do rozstrzygnięcia sporu powstałego na tle wiążącej ich umowy. Postanowienia ograniczające możliwość wytaczania powództw na podstawie przepisów o właściwości ogólnej oraz przemiennej uznawane są za niezgodne z art. 385¹ § 1 Kc, który stanowi, że postanowienia umowne, które nie zostały indywidualnie uzgodnione z konsumentem, a kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, przy czym rażąco naruszają jego interesy, uważa się za niedozwolone postanowienia umowne. Za niezgodnione indywidualnie uważa się te postanowienia, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień przejętych ze wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Klauzule takie naruszają również art. 385³ pkt 23 Kc, który stanowi, że za niedozwolone uważa się postanowienia umowne, które wyłączają jurysdykcję sądów polskich lub poddają sprawę pod rozstrzygnięcie sądu polubownego polskiego lub zagranicznego albo innego organu, a także narzucają rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.

W świetle przedstawionych powyżej okoliczności należało stwierdzić, że Spółka dopuściła się stosowania klauzuli wpisanej do rejestru, czym godziła w zbiorowe interesy konsumentów, wobec czego naruszony został art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Podobnie jak w przypadku praktyk rozważanych w pkt. I 1 i I 2, także i w zakresie rozważanym w tym punkcie Spółka dokonała w czasie trwania niniejszego postępowania zmiany. Zmiana ta polegała na zastąpieniu z dniem 01. 11. 2007r. regulacji niezgodnej z prawem postanowieniem o treści: „(...) *W przypadku braku porozumienia rozstrzygnięcie sporu zostanie oddane sądowi właściwemu zgodnie z właściwymi przepisami regulującymi postępowanie procesowe*”. W tych okolicznościach należało stwierdzić, że doszło do zaniechania stosowania niezgodnej w prawem praktyki opisanej w pkt. I 3 niniejszej decyzji.

Naruszenie interesu publicznego i zbiorowych interesów konsumentów

Stosownie do art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa Urzędu jest prowadzona w interesie publicznym. Działania oparte na przepisach niniejszej ustawy są zatem podejmowane w interesie publicznym, w celu ochrony interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek do uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy oceniane działania godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku i poprzez to powodują zaburzenia w jego prawidłowym funkcjonowaniu. Do naruszenia interesu publicznego dochodzi, gdy skutki określonych działań mają charakter powszechny, dotyczą wszystkich potencjalnych podmiotów na danym rynku¹.

Pojęcie zbiorowych interesów konsumentów zostało szeroko omówione przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10. 04. 2008r. (sygn. akt III SK 27/07). W uzasadnieniu Sąd Najwyższy podał, iż gramatyczna wykładnia tego pojęcia prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „*zbiorowego interesu konsumentów*” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka przedsiębiorcy skierowana jest do „*nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów*”. Wystarczające powinno być w jego ocenie ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów, za pomocą wspólnego dla nich kryterium.

Sąd Najwyższy orzekł też, że „*praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy*”.

W rozważanym przypadku doszło do naruszenia interesu publicznego. Oceniane zachowania przedsiębiorcy dotyczyły szerokiego kręgu najsłabszych uczestników rynku, jakimi są konsumenci. Dotyczyły one wszystkich tych osób, które zawarły ze spółką umowy sprzedaży

¹ Konrad Kohutek w: „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz”, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008r., strona 47

oraz wszystkich jej potencjalnych klientów. Rozważane działania godziły więc w zbiorowe interesy konsumentów. Stanowiły one też zakazane prawem praktyki, gdyż były podejmowane w sposób ciągły, co wynikało z istotny regulaminu, w którym były zawarte zakwestionowane postanowienia. Już bowiem z samej istoty wzorców umów wynika to, że działania przedsiębiorcy wykorzystującego je jest ustalone, jednakowe, powtarzalne we wszystkich przypadkach.

Ad II

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może skorzystać z uprawnienia do nałożenia na przedsiębiorcę stosującego praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Kara taka może być nałożona bez względu na to, czy przedsiębiorca dopuścił się naruszenia celowo, czy też nieumyślnie. Stosownie do art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, w tym kar określonych w art. 106 tej ustawy, należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

W pkt. I 1 – 3 niniejszej decyzji stwierdzono stosowanie przez przedsiębiorcę trzech praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów opisanych szczegółowo powyżej. Praktyki te polegały na stosowaniu w umowach z konsumentami postanowień niezgodnych ze szczególnymi regulacjami prawnymi. Konsekwencją stosowania powyższych praktyk było pogorszenie sytuacji konsumentów. Okoliczność, że sporne postanowienia zamieszczono we wzorcu umowy spowodowała, że były one konsumentom narzucane. Fakt, że kwestionowane regulacje wynikały ze wzorca umowy świadczy również o ustalonym charakterze podejmowanych praktyk. Powyższe okoliczności uzasadniają nałożenie na przedsiębiorcę kary, o jakiej mowa w art. 106 ust. 1 pkt. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kara nakładana przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów służy podkreśleniu naganności ocenianego zachowania. Przedsiębiorca, jako profesjonalista powinien wiedzieć, że określając warunki umowne nie może stosować klauzul uznanych przez SOKiK za abuzywne, ani innych postanowień niezgodnych z obowiązującymi przepisami prawa. Nie bez znaczenia jest też charakter umów, w których zawarto kwestionowane w toku niniejszego postępowania regulacje. Były to umowy zawierane na odległość, co wykluczało możliwość zbadania przedmiotu umowy przed jej zawarciem.

Przy ustalaniu kary wzięto pod uwagę okoliczność, że przedsiębiorca dopuścił się w trakcie prowadzonej od 2005r. działalności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów po raz pierwszy. Istotne jest także to, że przedsiębiorca dokonał opisanych powyżej zmian, które doprowadziły do zaniechania stosowania niedozwolonych praktyk. Okoliczności te należy poczytać, jako łagodzące.

Z drugiej strony za okoliczność przemawiającą za zaostrzeniem kary należy uznać fakt, że skutki działań spółki uwidaczniały się na rynku całego kraju. Istotna jest także okoliczność, że przedsiębiorca nie przedstawiał w toku postępowania żądanych od niego informacji i dokumentów, co wymagało kierowania do niego kolejnych wezwań, a także występowania do podmiotów trzecich, a więc nie współpracował w należyty sposób z w toku postępowania z Prezesem Urzędu .

Decydując o nałożeniu kary i jej wysokości wzięto pod uwagę wszystkie ww. okoliczności, jak i możliwości finansowe przedsiębiorcy. Orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość

dla uczestnika niniejszego postępowania, tak aby jej nałożenie skutkowało w przyszłości zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji. Z drugiej strony należy też podkreślić wymiar edukacyjny i wychowawczy zastosowanego środka oraz wyrazić nadzieję, że odniesie on spodziewany skutek na przyszłość. Niniejsza kara powinna stanowić przestrożę dla przedsiębiorcy na przyszłość. Poza wymiarem indywidualnym kary, należy zwrócić uwagę na jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

Przychód osiągnięty przez przedsiębiorcę w 2007r. wyniósł 408 531,53 zł (słownie: czterysta osiem tysięcy pięćset trzydzieści jeden złotych pięćdziesiąt trzy grosze), w związku z czym maksymalna kara, jaka mogłaby w niniejszym przypadku zostać wymierzona, to 40 853 zł (słownie: czterdzieści tysięcy osiemset pięćdziesiąt trzy złote).

W świetle powyższych okoliczności wysokość kary ustalono na poziomie 2400 zł (słownie: dwóch tysięcy czterystu złotych), co stanowi 0,587 % osiągniętego przez spółkę w 2007r. przychodu oraz 5,87 % maksymalnego wymiaru kary.

Prezes Urzędu, kierując się potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania stosowaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał, że orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania. W tym przypadku kara powinna spełnić jednak przede wszystkim funkcję prewencyjną i wychowawczą, tak aby zapobiec w przyszłości naruszeniom przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie II sentencji tej decyzji.

Ad III

Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 ust. 1 tej ustawy, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie jej przepisów, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Niniejsze postępowanie w sprawie stosowania przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu, a w jego wyniku Prezes Urzędu w punktach I 1 – 3 decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania są wydatki związane z korespondencją prowadzoną przez Prezesa Urzędu w tej sprawie. W związku z powyższym postanowiono obciążyć stronę kosztami postępowania w wysokości 106,45 zł (słownie: stu sześciu złotych czterdziestu pięciu groszy).

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kpc – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie III niniejszej decyzji, stosownie do art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z 479²⁸ § 1 pkt 2 Kpc, należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Informujemy, że obecnie siedziba Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach mieści się pod następującym adresem:

ul. Kościuszki 43
40-048 Katowice.

DYREKTOR DELEGATURY
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW W KATOWICACH

Maciej Fragsztajn